

STATISTIKANÕUKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

19.02.2016 nr 1sn

Algus kell 10.30, lõpp kell 12.25

Juhatas: Tõnu Kollo

Protokollis: Kristiina Traumann

Võtsid osa: Kätlin Mandel, Andres Ojaver, Andres Oopkaup, Allan Puur

Puudusid: Ülo Kaasik, Taavi Kand, Urmet Lee, Ilmar Lepik, Hannes Pahapill, Margus Sarapuu, Hede Sinisaar, Marko Udras

Kutsutud:

Statistikaameti peadirektori asetäitja Tuulikki Sillajõe

Statistikaameti peadirektori asetäitja Allan Randlepp

Statistikaameti andmetöötuse ja registreeritavate osakonna juhataja Epp Karus

Statistikaameti statistika levi osakonna planeerimise peaspetsialist Reet Romanov

Eesti Panga statistikaosakonna juhataja Jaanus Kroon

Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika osakonna juhataja Natalja Eigo

Rahandusministeeriumi halduspoliitika osakonna peaspetsialist Peeter Viigimets

Päevakord:

1. Statistikanõukogu 2016. aasta tööplaani arutelu ja kinnitamine
2. Ülevaade SA-le aruannete esitamata jätmise eest majandusüksustele sunniraha rakendamisega seonduvast
3. Statistikaameti 2017.–2021. aasta statistikatööde loetelu projekti ja ministeeriumides riikliku statistika tarbimise uuringu tulemuste tutvustus
4. Statistikanõukogu 2015. aasta aruande esimese kavandi tutvustus ja koostamise planeerimine

Otsustati:

Kinnitada päevakord.

1. Statistikanõukogu 2016. aasta tööplaani arutelu ja kinnitamine (Lisa 1)

Tõnu Kollo tutvustas lühidalt 2016. aasta statistikanõukogu tööplaani, mis oli nõukogu liikmetele eelnevalt kättesaadavaks tehtud.

Arutelu ja ettepanekud:

Tõnu Kollo andis teada, et Rahandusministeeriumi auditite plaanis ei ole sel aastal ühtegi auditit Statistikaameti kohta ja seepärast tegi ettepaneku võtta 07.10.2016 koosoleku päevakorrast ära ülevaade Statistikaametis 2016. aastal tehtud Rahandusministeeriumi audititest ning asendada see ülevaatega Statistikaameti piirkondliku statistika nõukogu tööst. Juhul kui Rahandusministeerium teeb Statistikaametis mõne plaanivälise auditi, siis lülitatakse ülevaade sellest nõukogu mõne koosoleku päevakorda.

Arvestades arenguid teistes riikides tegi Jaanus Kroon ettepaneku lisada tööplaani ülevaade Eesti liitumisest Rahvusvahelise Valuutafondi Andmelevi Täiendatud Eristandardiga (*Special Data Dissemination Standard Plus– SDDS Plus* <http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/Overview.aspx?sp=y>). Tõnu Kollo tegi ettepaneku lisada see punkt 13.05.2016 toimuva koosoleku päevakorda. Lisaks, kui on kavas anda ülevaate statistika tegemiseks kasutatavatest uutest lähenemistest, on Eesti Pank valmis rääkima mobiilpositsioneerimisest ja Statistikaamet võiks anda ülevaate energiaandmete kasutamisest ning TAI e-tervise süsteemist.

Allan Puur tegi ettepaneku muuta tööplaanis maikuu viimase käsitletava teema põhjenduse juures lauset „Nõukogu teise koosseisu esimene arvamus võiks olla üldisem, kui esimese koosseisu viimased arvamusel on olnud“ sõnastust, asendades sõna „üldisem“ sõnadega „enam strateegiale suunatud“.

Otsustati:

1.1 Võtta tööplaan teadmiseks ning kinnitada see elektroonilisel koosolekul, sest seekordsel koosolekul ei olnud kohal vajalikku kvoorumit (vähemalt seitset statistikanõukogu liiget), nagu näeb ette Vabariigi Valitsuse kinnitatud töökord.

2. Ülevaade SA-le aruannete esitamata jätmise eest majandusüksustele sunniraha rakendamise seonduvast

Epp Karus tegi ülevaate sunniraha rakendamisega seonduvast (lisa 2).

Aastas tuleb majandusüksustel Statistikaametile esitada kokku ligikaudu 400 000 aruannet. 2014. aastal, kui kaardistati SA-s erinevate statistikatööde väärtusahelaid, selgus, et peaaegu kõikide statistikatööde puhul tuleb andmeid mitu korda töödelda ja analüüsida ning see pikendab statistika koostamise aega ja tekitab lisakoormust. Eesmärk on, et andmed jõuaksid tähtjaks SA-sse, lüheneks statistika tegemise protsess ja kiireneks avaldamine. Näiteks, kui aastaaruanne EKOMAR laekuks tähtjaks, siis oleks võimalik majandusüksuste aastastatistika avaldada kuus kuud varem kui praegu.

Toetudes Maksu- ja Tolliameti (MTA) ning Eesti Panga (EP) positiivsele kogemusele, moodustati SA-s 2015. aasta juulis sunniraha rakendamise ettevalmistamise töörühm. Rühm töötas välja protsessi, mis ei eelda seaduste muutmist. Esimene katsetus on plaanis teha käesoleva aasta kevadel. 01.03.2016 on tööstustoodete aastaaruande tähtaeg, mille eirajate peal on kavas sunniraha rakendamist pilootida. Plaanis ongi alustada aastaaruannetega. Finantsiliselt ei ole võimalik täies mahus, kõikidele aruannetele korraga, seda protsessi algatada.

Statistikaamet on sunniraha rakendanud ka aastatel 2007-2008, kuid see lõpetati, kuna ametil puudus vastav haldusvõimekus. Siis ühtegi ettekirjutust ei vaidlustatud.

Arutelu:

Peab arvestama sellega, et kui on tegemist haldusakti täitmise kohustusega, siis on õigus see ka kohtusse kaevata. Esialgu ei ole SA-l võimekust hakata ettekirjutusi tegema massiliselt, plaan on alustada ühe aruandega ning laiendada hõlmatus vastavalt võimekuse kasvule.

Eesti Pangal on üks konsolideeritud aruanne ning sunniraha rakendamise kogu perioodi jooksul on tehtud kokku ca 400 sunniraha määramist.

MTA kogemus on, et sunniraha rakendamise esimese aastaga paranes aruannete tähtjaks laekumine ca 90%ni. EP laekumismäärad on 98% ringis. Statistikaameti puhul esitavad majandusüksused tähtaegselt ligi pooled aruanded, neljandik esitatakse kogumis- ja andmetöötlusperioodi lõpuks, 25% aruannetest jääb esitamata. MTA puhul ei ole olnud suurt kohtuasjade laviini.

Nõukogu pööras tähelepanu sellele, et tõenäoliselt suurendab ettekirjutuste menetlemine Statistikaameti töökoormust. Hetkel üritab SA protsessi rakendada nii, et halduskoormuse kasv oleks minimaalne, nt on hajutatud aruannete esitamise tähtaegu. Kõige suurem koormus saab tulla sellest, kui hakkavad toimuma kohtuvaidlused. Hetkel on SA-s ainult kaks juristi. Et ettekirjutused on enamasti ühte tüüpi, siis on tegevusi standardiseerides võimalik halduskoormust esialgu kontrolli all hoida. Kohtuvaidluste puhul juristide töökoormus oluliselt suureneb.

Sunniraha määra arvutamisel on SA arvestanud sellega, et kui see määr on võrreldav summaga, mis ettevõtte peaks maksma raamatupidajale, kui ta töö ära teeb, siis ettevõtja maksaks pigem kohe raamatupidajale, kui maksaks raha riigikassasse ning hiljem veel ka raamatupidajale.

Lahendamist vajav küsimus on üldine kommunikatsioon. Sunniraha rakendamine on aruannete laekumise parandamisel maailma statistikaametite seas suhteliselt unikaalne meede. Kuidas SA peaks seda protsessi kommunikeerima? SA-s ei ole kommunikatsiooni veel kokku lepitud. Nõukogu soovitas eelkõige kommunikeerida seda, mis on sunniraha rakendamise eesmärk ning testida uuendusi väiksema mahu peal, et oleks lihtsam probleeme tuvastada.

Otsustati:

2.1 Võtta ettekanne teadmiseks.

2.2 Kutsuda Statistikaamet sunniraha rakendamise mõjudest nõukogu informeerima.

3. Statistikaameti 2017.–2021. aasta statistikatööde loetelu projekti ja ministeeriumides riikliku statistika tarbimise uuringu tulemuste tutvustus

Reet Romanov tutvustas 2015. aastal ministeeriumides korraldatud riikliku statistika tarbimise uuringu tulemusi (lisa 3) ning Statistikaameti 2017.–2021. aasta statistikatööde loetelu projekti (lisa 4).

Uuringu tulemusel ei tuvastatud nn muude rahvusvaheliste kokkulepete (v.a EL õigusaktid) ja riigisisese tellimuse alusel tehtud statistikatööde puhul ühtegi väljundnäitajat, mida ministeeriumid ei kasutaks. Ministeeriumid võtsid uuringu hästi vastu. Väljundnäitajate kohta esitasid ettepanekuid seitse ministeeriumi, kokku esitati 28 ettepanekut. Laekus kaks täpsustavat küsimust meetodika kohta. Tagasiside tarbijauuringus tehtud ettepanekutega arvestamise kohta andis Statistikaamet 2016. aasta statistikatöödele tehtud ettepanekute üldise menetluse raames ülevaate augustis 2015.

Kõigi uute EL määruste alusel alates 2017. aastast tegemist vajavate statistikatööde rahastamiseks on Rahandusministeeriumile esitatud lisataotlus.

Arutelu:

Statistikatööde loetelus on statistikatöö „Ettevõtete finantsnäitajad“, mille andmed esitatakse Eesti Pangale finantskontode sisendiks. Et see statistikatöö ei ole SA-s ühegi statistikatöö sisendiks, tegi Jaanus Kroon ettepaneku, et edaspidi võiks Eesti Pank seda ise teha. Ettepanek on juba laual poolelioleva SA ja EP tööjaotuse täpsustamise käigus.

Infotehnoloogilise Mobiilsusobservatooriumi (IMO) projekt on alles rahastuse taotluse staadiumis. Täna arutab seda Tartu Ülikooli senat. Tegemist on teadusprojektiga. Esimesel aastal on see projekt tõenäoliselt tellimustöö ning järgmisel aastal lisatakse statistikatööde loetelusse.

Peeter Viigimets andis nõukogule teada, et 2016. aasta statistikatööde loetelu ei ole Valitsus veel kinnitanud, kaks ministeeriumi, HTM ja JuM tõmbasid nii öelda piduri peale. JuM soovib esitada veel täiendavaid ettepanekuid. HTM-i puhul on arusaamatused tööde üleandmisega. HTM-i läheb lähipäevadel RM-ist ametlik vastus ning JuM-iga arutelu jätkub. Pärast 2016. a programmi kinnitamist tehakse avalikuks ka 2017. a programm.

Maikuu tuleb statistikanõukogul kujundada arvamus 2017.–2021. aasta statistikatööde loetelu kohta.

Otsustati:

3.1 Võtta ettekanded teadmiseks

4. Statistikanõukogu 2015. aasta aruande esimese kavandi tutvustus ja koostamise planeerimine

Tõnu Kollo tutvustas nõukogu 2015. aasta töö aruande esimest kavandit (lisa 5), mis oli nõukogu liikmetele eelnevalt kättesaadavaks tehtud. Täienduste ja paranduste tegemiste tähtaeg on 01.04.2016, selle kohta saadetakse märtsi lõpus ka vastav meeldetuletus.

Otsustati:

4.1 Aruande täienduste ja paranduste tegemise tähtaeg on 01.04.2016.

LISAD:

1. Statistikanõukogu 2016. aasta tööplaani kavand
2. Ülevaade sunniraha rakendamisega seonduvast
3. 2015. aastal ministeeriumides korraldatud riikliku statistika tarbimise uuringu tutvustus
4. Statistikaameti 2017.–2021. aasta statistikatööde loetelu projekt
5. Statistikanõukogu 2015. aasta aruande kavand

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnu Kollo
Koosoleku juhataja

Kristiina Traumann
Protokollija